

حفاظت از میراث معماری گلین

ارزیابی و اهمیت کاستی‌ها، معیارها، مبانی نظری حفاظت و راهبردها

نویسنده:

ماریانا کوریا

Mariana Correia

ترجمه:

رضا رحیم‌نیا

عضو هیأت علمی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

حامد عباسی

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مرمت و احیاء بناها و بافت‌های تاریخی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

سرشناسه	:	کوریا، ماریانا
عنوان و نام پدیدآور	:	Correia, Mariana, 1987
مشخصات نشر	:	حفاظت از میراث معماری گلین: ارزیابی و اهمیت کاستی‌ها، معیارها، مبانی نظری حفاظت و راهبردها / نویسنده ماریانا کوریا؛ ترجمه رضا رحیم‌نیا، حامد عباسی.
مشخصات ظاهری	:	قزوین: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره)، انتشارات، ۱۴۰۰.
شابک	:	[۱۸]، ۳۵۱ ص: مصور.
وضعیت فهرست نویسی	:	978-622-6898-53-9
یادداشت	:	فیفا
یادداشت	:	عنوان اصلی: Conservation in earthen heritage: Assessment and Significance of Failure, Criteria, Conservation Theory, and Strategies, C2016.
یادداشت	:	واژه‌نامه.
موضوع	:	ساختمان‌های خشتی -- نگهداری و مرمت
موضوع	:	Building, Adobe -- Conservation and restoration
موضوع	:	آثار فرهنگی -- نگهداری و مرمت
موضوع	:	Cultural property -- Protection
شناسه افزوده	:	رحیم‌نیا، رضا، ۱۳۶۵، مترجم
شناسه افزوده	:	عباسی، حامد، ۱۳۶۷، مترجم
شناسه افزوده	:	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره)، انتشارات
رده بندی کنگره	:	۴۱۴۵ NA
رده بندی دیویی	:	۷۲۱۰.۴۴۲۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۵۹۲۲۷۲
وضعیت رکورد	:	۴۴۰۰

عنوان	:	حفاظت از میراث معماری گلین: ارزیابی و اهمیت کاستی‌ها، معیارها، مبانی نظری حفاظت و راهبردها
مؤلف	:	ماریانا کوریا / Mariana Correia
مترجم	:	رضا رحیم‌نیا، حامد عباسی
ویراستار علمی	:	علی زمانی‌فرد (عضو هیات علمی دانشگاه هنر)
ویراستار فنی و ادبی	:	عبدالله مؤذن‌زاده کاور، مریم قلی‌خانی
ناظر فنی	:	حمید کلهر
طرح جلد	:	ناهید هلاکوئی (عکس روی جلد: مظفر طاهری - عکاسی)
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۶۸۹۸-۵۳-۹
نوبت چاپ	:	اول، ۱۴۰۰
قیمت	:	۹۵۰,۰۰۰ ریال
شمارگان	:	۵۰۰ جلد
ناشر	:	انتشارات دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

قزوین، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی(ره)، کدپستی: ۳۴۱۴۸۹۶۸۱۸ / تلفن ۳۳۹۰۱۴۲۶ - ۰۲۸

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مسئولیت حقوقی و قانونی محتوای کتاب بر عهده صاحب/ صاحبان اثر است.

فهرست مطالب

.....	مقدمه مترجمان	۱
.....	مقدمه نویسنده کتاب	۲
.....	یادداشت برای ترجمه فارسی نوشته هوبرت گیو (Hubert Guillaud)	۴
.....	فصل اول: مقدمه	۶
.....	۱.۱. مقدمه	۱۳
.....	۲.۱. تمرکز بر میراث گلین	۱۵
.....	۳.۱. بررسی کاستی‌ها در [حفاظت] میراث گلین	۱۶
.....	۴.۱. هدف پژوهش	۱۷
.....	۵.۱. اهداف عینی پژوهش	۱۸
.....	۶.۱. رویکرد روش تحقیق	۱۹
.....	۷.۱. ساختار کتاب	۲۰
.....	فصل دوم: ارزیابی راهبردها و نظام‌های برنامه‌ریزی در حفاظت از میراث گلین	۲۱
.....	۱.۲. مقدمه	۲۱
.....	۲.۲. راهبردها در حفاظت از میراث گلین	۲۱
.....	۱.۲.۲. راهبردهای بین‌المللی	۲۸
.....	۲.۲.۲. راهبردهای سازمانی (نهادی)	۳۳
.....	۳.۲. خلاصه مسائل کلیدی در تحلیل راهبردهای حفاظت از معماری گلین	

۳۴	 ۳.۲. نظام‌های برنامه‌ریزی در حفاظت از میراث گلین
۳۵	 ۳.۲.۱. کدام طرح بلند مدت؟
۴۱	 ۳.۲.۲. فرآیند برنامه‌ریزی
۴۳	 ۳.۲.۳. ذی‌نفعان و مشارکت اجتماعی
۴۴	 ۳.۲.۴. نقش تیم میان‌رشته‌ای
۴۵	 ۳.۲.۵. اجرای طرح و پیگیری
۴۶	 ۳.۲.۶. خلاصه مسائل کلیدی در تجزیه و تحلیل طرح‌های حفاظت از معماری گلین
۴۷	 ۳.۲.۴. نتیجه‌گیری
۴۹	 فصل سوم: ارزیابی روش‌شناسی مداخله و اقدام حفاظتی در میراث گلین
۵۰	 ۳.۱. مقدمه
۵۱	 ۳.۲. روش‌شناسی مداخله در حفاظت از میراث گلین
۵۲	 ۳.۲.۱. مستندسازی، ثبت و مطالعه
۵۵	 ۳.۲.۲. تفسیر
۵۶	 ۳.۲.۳. ارزیابی منزلت (اهمیت)
۵۷	 ۳.۲.۴. ارزیابی وضعیت فیزیکی
۶۰	 ۳.۲.۵. معیارهای روش‌شناسی مداخله
۶۱	 ۳.۲.۶. ارزیابی و پایش
۶۲	 ۳.۲.۷. مراقبت
۶۳	 ۳.۲.۸. ضعف روش‌شناسی یا تفسیر نادرست
۶۴	 ۳.۲.۹. خلاصه مسائل کلیدی در تحلیل روش مداخله برای حفاظت از میراث گلین
۶۶	 ۳.۳. مداخله در اقدام حفاظتی میراث گلین
۶۶	 ۳.۳.۱. مداخله همراه با اقدامات پیشگیرانه
۶۸	 ۳.۳.۲. مداخله با مصالح خاکی اصلاح‌شده
۷۱	 ۳.۳.۳. مداخله با استحکام‌بخش‌ها
۷۵	 ۳.۳.۴. مداخله همراه با تثبیت سازه‌ها (ساختارها)
۸۰	 ۳.۳.۵. خلاصه‌ای از نکات کلیدی تجزیه و تحلیل مداخله در اقدام حفاظتی
۸۰	 ۳.۳.۴. نتیجه‌گیری

۸۳	فصل چهارم: اهمیت مبانی نظری حفاظت از میراث گلین
۸۴	۱.۴. مقدمه
۸۵	۲.۴. ضرورت پرداختن به چارچوب نظری حفاظت
۸۵	۳.۴. اصول مندرج در منشورهای میراثی و راهنماهای بین‌المللی
۸۶	۱.۳.۴. اصول حفاظت
۸۹	۲.۳.۴. منشورهای میراث و دستورالعمل‌های بین‌المللی
	۳.۳.۴. خلاصه مسائل کلیدی در تحلیل اصول موجود در منشورهای میراثی و دستورالعمل‌های بین‌المللی
۱۰۰	۴.۴. درجات مداخله
۱۰۱	۱.۴.۴. حفاظت
۱۰۲	۲.۴.۴. درجات مداخله در حفاظت
۱۰۷	۳.۴.۴. اصول اخلاقی مداخله
۱۰۷	۴.۴.۴. خلاصه مسائل کلیدی در تحلیل درجات مداخلات حفاظتی
۱۰۸	۵.۴. ارزش‌ها و اهمیت
۱۰۹	۱.۵.۴. ارزیابی ارزش‌ها در میراث گلین
۱۱۱	۲.۵.۴. عوامل اهمیتی مؤثر بر ارزش‌های پایدار
۱۱۲	۳.۵.۴. خلاصه مسائل کلیدی در تحلیل ارزش‌ها و اهمیت
۱۱۳	۶. نتیجه‌گیری
۱۱۵	فصل پنجم: روش پژوهش
۱۱۶	۱.۵. مقدمه
۱۱۷	۲.۵. اهداف پژوهش
۱۱۷	۳.۵. طرح کلی روش‌شناسی
۱۱۹	۴.۵. انتخاب نمونه‌ها
۱۲۰	۱.۴.۵. انتخاب نمونه‌های موردی
۱۲۳	۲.۴.۵. انتخاب ذی‌نفعان و متخصصان محوطه
۱۲۴	۳.۴.۵. انتخاب متخصصان شاخص بین‌المللی

۱۲۵	۵. ۵. روش‌های جمع‌آوری داده
۱۲۶	۵. ۱. ۵. جمع‌آوری داده در نمونه‌های موردی
۱۲۸	۵. ۲. ۵. پرسش‌نامه میدانی محوطه
۱۲۸	۵. ۳. ۵. پرسش‌نامه میدانی متخصصان شاخص بین‌المللی
۱۳۰	۵. ۶. تحلیل داده
۱۳۰	۵. ۱. ۶. رویکرد نمونه‌های موردی
۱۳۳	۵. ۲. ۶. تحلیل پرسش‌نامه‌ها
۱۳۹	۵. ۷. گزارش یافته‌ها
۱۳۹	۵. ۸. نتیجه‌گیری

فصل ششم: حفاظت در محوطه‌های گلین - چان چان (پرو) ۱۴۱

۱۴۲	۶. ۱. مقدمه‌ای بر نمونه موردی
۱۴۴	۶. ۲. ارزش‌های معماریانه و باستان‌شناسانه
۱۴۷	۶. ۳. فهرست میراث جهانی یونسکو
۱۴۸	۶. ۴. معرفی پلان مدیریت
۱۵۰	۶. ۵. وضعیت حفاظت محوطه
۱۵۱	۶. ۶. اقدامات حفاظتی در محوطه
۱۵۴	۶. ۷. روش‌شناسی مداخله در محوطه
۱۵۵	۶. ۸. کاستی‌های شناسایی‌شده در محوطه
۱۵۶	۶. ۹. شناسایی معیارهای مداخله در محوطه
۱۵۷	۶. ۱۰. اهمیت مبانی نظری حفاظت در محوطه
۱۵۹	۶. ۱۱. راهبردهای به کارگرفته‌شده در محوطه
۱۵۹	۶. ۱۲. تجزیه و تحلیل پرسش‌نامه‌های محوطه
۱۶۲	۶. ۱۳. موضوعات تطبیقی قابل ارائه بین سه محوطه
۱۶۴	۶. ۱۴. خلاصه‌ای از مسائل کلیدی محوطه چان چان

فصل هفتم: حفاظت در محوطه‌های گلین - آیت بن حدو (پرو) ۱۶۷

۱۶۸	۷. ۱. مقدمه‌ای بر نمونه موردی
۱۶۹	۷. ۲. ارزش‌های معماریانه و باستان‌شناسانه

۱۷۰		۳.۷. فهرست میراث جهانی یونسکو
۱۷۲		۴.۷. معرفی پلان مدیریت
۱۷۳		۵.۷. وضعیت حفاظت محوطه
۱۷۴		۶.۷. اقدامات حفاظتی در محوطه
۱۷۶		۷.۷. روش‌شناسی مداخله در محوطه
۱۷۷		۸.۷. کاستی‌های شناسایی‌شده در محوطه
۱۷۸		۹.۷. شناسایی معیارهای مداخله در محوطه
۱۷۹		۱۰.۷. اهمیت مبانی نظری حفاظت در محوطه
۱۸۰		۱۱.۷. راهبردهای به کار گرفته‌شده در محوطه
۱۸۲		۱۲.۷. تجزیه و تحلیل پرسش‌نامه‌های محوطه
۱۸۴		۱۳.۷. موضوعات تطبیقی قابل ارائه بین سه محوطه
۱۸۶		۱۴.۷. خلاصه‌ای از مسائل کلیدی مربوط به محوطهٔ آیت بن حلو

فصل هشتم: حفاظت در محوطه‌های گلین - ارگ بم (ایران) ۱۸۷

۱۸۸		۱. ۸. مقدمه‌ای بر نمونهٔ موردی
۱۸۹		۲. ۸. ارزش‌های معماریانه و باستان‌شناسانه
۱۹۱		۳. ۸. فهرست میراث جهانی یونسکو
۱۹۲		۴. ۸. معرفی پلان مدیریت
۱۹۳		۵. ۸. وضعیت حفاظت محوطه
۱۹۵		۶. ۸. اقدامات حفاظتی در محوطه
۱۹۷		۷. ۸. روش‌شناسی مداخله در محوطه
۱۹۸		۸. ۸. کاستی‌های شناسایی‌شده در محوطه
۲۰۰		۹. ۸. شناسایی معیارهای مداخله در محوطه
۲۰۱		۱۰. ۸. اهمیت مبانی نظری حفاظت در محوطه
۲۰۴		۱۱. ۸. راهبردهای به کار گرفته‌شده در محوطه
۲۰۵		۱۲. ۸. تجزیه و تحلیل پرسش‌نامه‌های محوطه
۲۰۶		۱۳. ۸. موضوعات تطبیقی قابل ارائه بین سه محوطه
۲۰۷		۱۴. ۸. خلاصه‌ای از مسائل کلیدی مربوط به محوطهٔ ارگ بم

۲۰۹	 ۱۵. خلاصه‌ای از مسائل کلیدی مربوط به هر سه محوطه
۲۱۱	 فصل نهم: عدم موفقیت و معیارها در حفاظت از میراث گلین
۲۱۲	 ۱. مقدمه
۲۱۳	 ۲. شناسایی علل عدم موفقیت حفاظت از میراث گلین
۲۱۴	 ۱. ۲. ۹. شکاف‌ها و تهدیدها
۲۱۶	 ۲. ۲. ۹. علل عدم موفقیت: مسئولیت‌ها
۲۲۱	 ۳. ۲. ۹. علل عدم موفقیت: تفاسیر
۲۲۲	 ۴. ۲. ۹. علل عدم موفقیت: نبود دانش و قدرشناسی
۲۲۳	 ۵. ۲. ۹. علل عدم موفقیت: سیاست‌ها
۲۲۴	 ۶. ۲. ۹. علل عدم موفقیت: وضعیت فیزیکی (کالبدی)
۲۲۵	 ۷. ۲. ۹. عدم موفقیت در برنامه‌ریزی
۲۲۷	 ۳. ۹. شناسایی معیارهای مداخله در حفاظت میراث گلین
۲۲۸	 ۱. ۳. ۹. نیازها
۲۲۹	 ۲. ۳. ۹. روش‌شناسی
۲۳۲	 ۳. ۳. ۹. معیارها
۲۳۵	 ۴. ۳. ۹. شاخص‌های کیفیت
۲۳۷	 ۵. ۳. ۹. شاخص‌های بهترین تجارب
۲۴۳	 ۶. ۳. ۹. تهدیدها
۲۴۴	 ۴. نتیجه‌گیری
۲۴۵	 فصل دهم: مبانی نظری و راهبردهای حفاظت از میراث گلین
۲۴۶	 ۱. ۱۰. مقدمه
۲۴۷	 ۲. ۱۰. اهمیت مبانی نظری حفاظت در حوزه میراث گلین
۲۴۷	 ۱. ۲. ۱۰. شکاف‌ها و نیازها
۲۴۸	 ۲. ۲. ۱۰. شفاف نبودن مبانی نظری حفاظت
۲۵۰	 ۳. ۲. ۱۰. رویکرد مفهومی مبانی نظری حفاظت
۲۵۶	 ۴. ۲. ۱۰. ارزیابی اهمیت
۲۵۸	 ۵. ۲. ۱۰. اولویت‌ها

۲۵۸	 ۶.۲.۱۰ تهدیدها
۲۵۹	 ۳.۱۰ ارانه راهبردهای مربوط به حفاظت از میراث گلین
۲۶۰	 ۱.۳.۱۰ نقش آفرینان
۲۶۴	 ۲.۳.۱۰ شکافها و نیازها
۲۶۵	 ۳.۳.۱۰ اولویتها و اهداف
۲۶۶	 ۴.۳.۱۰ فرصتها
۲۷۰	 ۵.۳.۱۰ برنامه ریزی
۲۷۱	 ۶.۳.۱۰ عدم موفقیت
۲۷۲	 ۷.۳.۱۰ اهمیت مبانی نظری حفاظت
۲۷۳	 ۸.۳.۱۰ تحصیلات، آگاهی و پژوهش
۲۷۷	 ۹.۳.۱۰ حفاظت انسان شناسانه
۲۷۹	 ۱۰.۳.۱۰ حفاظت علمی
۲۸۲	 ۱۱.۳.۱۰ حفاظت پیشگیرانه
۲۸۴	 ۱۲.۳.۱۰ تهدیدها
۲۸۵	 ۴.۱۰ نتیجه گیری
۲۸۷	 فصل یازدهم: نتیجه گیری
۲۸۸	 ۱.۱۱ مقدمه
۲۸۹	 ۲.۱۱ هدف نخست پژوهش: عدم موفقیتها در حفاظت از میراث گلین
۲۹۰	 ۳.۱۱ هدف دوم پژوهش: معیارها در حفاظت از میراث خاکی
۲۹۲	 ۴.۱۱ هدف سوم پژوهش: اهمیت مبانی نظری در حفاظت از میراث خاکی
۲۹۵	 ۵.۱۱ هدف چهارم پژوهش: راهبردها در حفاظت از میراث خاکی
۲۹۷	 ۶.۱۱ نتیجه گیری کلی
۲۹۹	 فهرست منابع
۳۲۱	 پیوستها
۳۲۲	 پیوست یکم: پرسش نامه میدانی محوطه (انگلیسی و فارسی)
۳۲۶	 پیوست دوم: نظرسنجی از متخصصان شاخص بین المللی (انگلیسی و فارسی)

۳۳۰	 پیوست سوم: برگه اطلاعات برای مشارکت کنندگان (فارسی)
۳۳۲	 پیوست چهارم : فرم چکیده ارتباط دهنده (فارسی - ارگ بم)
۳۳۴	 پیوست پنجم: فرم چکیده موضوعی (فارسی - ارگ بم)
۳۳۷	 پیوست ششم: مدل های استدلالی (نمونه تحلیل های گرافیکی تهیه شده)
۳۳۸	 پیوست هفتم: نمونه پاسخ به پرسش نامه میدانی (فارسی - محوطه چان چان)
۳۴۳	 پیوست هشتم: نمونه ای از پاسخ به پرسش نامه متخصصان بین المللی و کدگذاری آن (انگلیسی)
۳۴۵	 پیوست نهم: تصاویر منتخب بازدید از سه محوطه (نمونه های موردی)
۳۴۸	 پیوست دهم: واژه نامه فارسی - انگلیسی

مقدمه مترجمان

معماری با خاک و توجه روز افزون نسبت به ساخت و سازهای گلین و همچنین جنبه‌های میراثی آثار گلین موجود، بخش مهمی از حوزه معماری و حفاظت از معماری را در برمی‌گیرد. همچنین باید در نظر داشت که این توجه تنها معطوف به جنبه‌های کالبدی معماری نیست و شرایط غیرفیزیکی مرتبط با آن را نیز باید شامل شود. در سال‌های اخیر، در نتیجه توجهات جهانی نسبت به آثار تاریخی و علی‌الخصوص آثار معماری گلین، نوع برخورد در حوزه‌های مرتبط با این معماری، گسترده و جذاب‌تر نیز شده است.

خاک به عنوان یک ماده ساختمانی، در زمره ساده‌ترین و پایداری‌ترین مصالح قرار می‌گیرد و بخش مهمی از آثار معماری تاریخی، علی‌الخصوص در بخش‌های مرکزی ایران با این ماده ساختمانی شکل گرفته است. خاک با هزاران ترکیب مختلف وجود داشته و قابل استحصال است. علاوه بر ماده ساختمانی، تنوع ساختار و سازه‌های معماری حاصل از آن نیز قابل توجه‌اند. همچنین مسائل غیرکالبدی موجود در این معماری و فرهنگ شکل‌گیری آن مهم و ارزشمند هستند. در این زمینه اگرچه موضوعات دیگری نیز وجود دارد که می‌توان به آن‌ها اشاره کرد، ولی در مجموع، دو نگاه کلی را می‌توان در نظر داشت: «معماری با گل» و «حفاظت از معماری گلین».

درباره معماری با گل در چهل سال گذشته موج جدیدی از علاقه به این معماری در سراسر دنیا شکل گرفته است. جدای از دلایل بازگشت دوباره به معماری با گل و قابلیت‌ها و ارزشمندی‌های این معماری، برگزاری نشست‌ها، کنفرانس‌ها و کارگاه‌ها در کشورهای مختلف و همچنین فراوانی انتشارات به زبان‌های مختلف تأییدی بر این موضوع هستند. همین موجب شده تعداد زیادی از پژوهشگران و معماران در کنار هم در پی حل کردن ضعف‌های معماری با گل و ترویج آن به عنوان یک معماری جدید و سازگار با محیط زیست باشند.

اگرچه موضوع معماری با گِلِ مهم و قابل توجه است ولی مبرهن است که آنچه در این کتاب فراهم آمده جنبهٔ دوم و موضوع «حفاظت از معماری گلین» را در بر می‌گیرد. تعدد دارایی‌های فرهنگی گلین که در فهرست میراث جهانی و علی‌الخصوص فهرست میراث درخطر جهانی قرار گرفته، آسیب‌پذیری سریع آن‌ها در برابر عوامل جوی و مسائل و مشکلات متفاوت آن‌ها نسبت به دیگر انواع معماری، موجب ایجاد اختلاف‌نظر در برخورد حفاظتی با این آثار شده است. مواردی از این دست، اهمیت توجه ویژه به حفاظت از میراث معماری گلین را پررنگ‌تر خواهد کرد. همین موضوع موجب شده تا مسائل حفاظت از این معماری گسترده و خاص باشند.

در حفاظت از آثار معماری گلین همانند دیگر حوزه‌های حفاظت، علاوه بر بررسی‌ها و برخوردهای عملی، رویکردهای نظری نیز مهم هستند. ارتباط بین تئوری و عمل همواره مورد چالش بوده است. شناسایی نقاط قوت و ضعف مداخلات و راهبردها و معیارهای مدنظر در حفاظت از آن‌ها موضوعات اساسی و مهم خواهند بود. همچنین دیدگاه‌های متنوع متخصصان، نظرات ذی‌نفعان مرتبط، مدیران محوطه‌ها و مجموعه‌ها و یا حتی بازدیدکنندگان می‌تواند تنوعی از مسائل، نیازها و ضرورت‌ها را در حفاظت از یک محوطه یا اثر معماری فراهم کند. نویسنده در این کتاب با توجه به این تنوع موضوعات، تلاش کرده تا علاوه بر بررسی میدانی، با پرسش از گروه‌های مورد اشاره، شرایط مطلوب و موارد مهم در برخورد حفاظتی میراث معماری گلین را ارائه کند.

علاوه بر این، از آنجا که نمونه‌های موردی انتخاب شده، از پراکندگی خوبی در سطح جهان برخوردارند و هر کدام از یک قارهٔ متفاوت انتخاب شده‌اند (محوطهٔ چان چان: قارهٔ آمریکا / محوطهٔ آیت بن حدو: قارهٔ آفریقا / ارگ بم: قارهٔ آسیا)، جنبه‌ها، رویکردها و پیشنهادها به دست‌آمده‌نگاهی بین‌المللی خواهند داشت. این نگاه متفاوت و کامل نسبت به موضوع حفاظت از معماری گلین موجب شد تا کتاب «حفاظت از میراث معماری گلین» برای ترجمه انتخاب شود. همچنین اینکه بخش مهمی از معماری میراثی موجود در ایران، معماری با گِل است، یکی از نمونه‌های موردی بررسی شده در کتاب ارگ بم بوده و مؤلف کتاب از پژوهشگران شناخته شده در حوزهٔ معماری گلین است در اتخاذ این تصمیم بی‌نقش نبوده است.

کتاب حاضر نتایج حاصل از رسالهٔ دکتری خانم ماریانا کوریا است که در مدرسهٔ معماری آکسفورد^۱ در دانشگاه آکسفورد بروکس^۲ دفاع شده و در نهایت تبدیل به کتاب شده است. متن حاضر برگردان فارسی از نسخهٔ انگلیسی کتاب است که در سال ۲۰۱۶ منتشر شده، که بالطبع بازدیدهای میدانی مؤلف از محوطه-های نمونهٔ موردی در سال‌های قبل‌تر از این برداشت شده‌اند. در نتیجه از نظر زمانی ممکن است برخی اشارات و برداشتها متفاوت با وضعیت حال حاضر نمونه‌های موردی باشند. در این موارد تلاش شده در

1. Oxford School of Architecture

2. Oxford Brookes University, United Kingdom

پانوشت توضیحات لازم به خواننده فارسی داده شود. امانت‌داری حداکثری به متن اصلی در ترجمه مورد توجه بوده و فصول و مطالب کاملاً مطابق با متن اصلی ارائه شده‌اند. در بخش پیوست‌ها که فرم‌ها و مستندات پژوهش آمده، به سبب گستردگی مطالب، فقط مستندات مرتبط با ارگ به ترجمه شده‌اند. گفتنی است نمونه فرم‌های تکمیل شده مربوط به دو نمونه موردی دیگر در متن انگلیسی کتاب موجود است.

کتاب حاضر با معرفی کلیات تحقیق و اجزای متناسب با آن در فصل اول آغاز شده است. همان‌طور که اشاره شد کتاب، رساله دکتری مؤلف بوده و این فصل معرفی کلی تحقیق را ارائه کرده است. فصول دوم، سوم و چهارم به چارچوب نظری و پیشینه تحقیق پرداخته و از سه جنبه متفاوت (راهبردها و نظام‌های برنامه‌ریزی، روش‌شناسی مداخله و اقدام حفاظتی در میراث گلین و اهمیت مبانی نظری حفاظت در میراث گلین)، موضوع پژوهش را مرور کرده است. فصل پنجم روش پژوهش و چگونگی دستیابی به نتایج تحقیق را ارائه کرده است که می‌تواند راهنمای خوبی برای پژوهش‌های مشابه علی‌الخصوص در مقاطع تحصیلات تکمیلی باشد. فصل ششم، هفتم و هشتم سه نمونه موردی منتخب (محوطه باستانی چان‌چان، آیت بن حدو در مراکش و ارگ بیه در ایران) را به صورت جداگانه بررسی و جوانب مختلف آن‌ها را تشریح کرده است. فصل ۹ و ۱۰ نتایج حاصل از پژوهش را در جهت دستیابی به اهداف مورد توجه قرار داده است. در هر کدام از این فصل‌ها پاسخ‌های متناسب به دو مورد از پرسش‌های پژوهش ارائه شده است. در فصل یازدهم نیز نتیجه‌گیری تحقیق و پاسخی خلاصه به پرسش‌های پژوهش مرور شده است.

در مجموع باید در نظر داشت که کتاب حاضر یک راهنمای عملی، کاربردی و فنی برای میراث معماری گلین نیست؛ بلکه یک کتاب ارزشمند در جهت شناسایی علل عدم موفقیت در حفاظت از این معماری، شناسایی معیارهای لازم و قابل توجه در حفاظت از آن، چگونگی و اهمیت مبانی نظری حفاظت در این نوع از معماری و در نهایت راهبردها و تدابیر به کارگرفته شده برای حفاظت از این معماری است. بنابراین بیشتر باید کتاب را تلاشی در جهت پر کردن خلأ موجود در مباحث نظری حفاظت از میراث گلین در عمل و اجرا دانست. چراکه نویسنده با ارتباط مطلوب و بررسی دقیق اقدامات عملی انجام‌شده، ارتباط مناسبی بین عمل و تئوری حفاظت برقرار کرده است.

از جایی که کتاب حاضر حاصل تلاش مؤلف با یک نگاه بین‌المللی بوده است، در موضوع میراث معماری گلین در نوع خود بی‌نظیر و مرجعی مناسب برای حفاظت‌گران این معماری خواهد بود. همچنین به عنوان الگویی مناسب برای مدیریت حفاظت از محوطه‌های باستانی و میراث معماری گلین برای مدیران، کارشناسان و مجریان عمل حفاظت قابل توجه است. در پایان ضمن تشکر از جناب آقای دکتر علی زمانی‌فرد، جناب آقای عبدالله مؤذن‌زاده کلور، سرکار خانم‌ها مریم قلی‌خانی و ناهید هلاکوئی و همچنین همکاران محترم حوزه انتشارات و معاونت پژوهشی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) که نقش مهمی در

ارتقای کیفیت متن و فرآیند چاپ کتاب حاضر داشتند، خداوند را شاکریم که همت و توفیق داد تا ترجمه این کتاب به نتیجه رسید. امیدواریم مورد استفاده پژوهشگران و دانشجویان علاقه‌مند به حفاظت از میراث معماری گلین قرار گیرد.

رضا رحیم‌نیا / حامد عباسی

فروردین ۱۴۰۰

www.ketab.ir